

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Kraszna-menti rétek (HUHN20127) különleges természetmegőrzési terület fenntartási terve

Kisar, 2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Szabolcs-Szatmár-Beregi Természet- és Környezetvédelmi
Kulturális Értékőrző Közhasznú Alapítvány

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Horváth Róbert

Szakmai koordinátor

Barna Péter

Dr. Magura Tibor

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Horváth Róbert

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Vadnay Réka

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán

Juhász Krisztina

Dr. Lukács Balázs

Tartalomjegyzék

I. NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV	4
1. A TERÜLET AZONOSÍTÓ ADATAI.....	5
1.1. NÉV.....	5
1.2. AZONOSÍTÓ KÓD	5
1.3. KITERJEDÉS.....	5
1.4. A KIJELELÉS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ FAJOK ÉS/VAGY ÉLŐHELYEK	5
1.5. ÉRINTETT TELEPÜLÉSEK	5
1.6. EGYÉB VÉDETSÉGI KATEGÓRIÁK.....	5
1.7. TERVEZÉSI ÉS EGYÉB ELŐÍRÁSOK	5
2. VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK.....	7
3. KEZELÉSI FELADATOK MEGHATÁROZÁSA	9
3.1. TERMÉSZETVÉDELMI CÉLKITŰZÉS, A TERÜLET RENDELTETÉSE	9
3.2. KEZELÉSI JAVASLATOK.....	9
3.2.1. ÉLŐHELYEK KEZELÉSE	10
3.2.2. ÉLŐHELY-REKONSTRUKCIÓ ÉS ÉLŐHELY-FEJLESZTÉS	21
3.2.3. FAJVÉDELMI INTÉZKEDÉSEK	21
3.2.4. KUTATÁS, MONITOROZÁS	22
3.2.5. MELLÉKLETEK	22
3.3. A KEZELÉSI JAVASLATOK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK LEHETSÉGES ESZKÖZEI A JOGI HÁTTÉR ÉS A TULAJDONVISZONYOK FÜGGVÉNYÉBEN.....	25
3.3.1. AGRÁRTÁMOGATÁSOK	25
3.3.2. PÁLYÁZATOK	27
3.3.3. EGYÉB	27
3.4. A TERV EGYEZTETÉSI FOLYAMATÁNAK DOKUMENTÁCIÓJA	27
3.4.1. FELHASZNÁLT KOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZÖK.....	28
3.4.2. A KOMMUNIKÁCIÓ CÍMZETTJEI.....	28
3.4.3. EGYEZTETÉS HATÓSÁGI ÉS TERÜLETI KEZELŐ SZERVEKKEL	29
II. A NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV KÉSZÍTÉSÉT MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ.....	30
1. A TERVEZÉSI TERÜLET ALAPÁLLAPOT JELLEMZÉSE	31
1.1. KÖRNYEZETI ADOTTSÁGOK	31
1.1.1. ÉGHAJLATI ADOTTSÁGOK	31
1.1.2. VÍZRAJZI ADOTTSÁGOK	31
1.1.3. TALAJTANI ADOTTSÁGOK	31
1.2. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK.....	31
1.2.1. A TERVEZÉSI TERÜLETEN ELŐFORDULÓ KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ ÉLŐHELYEK	33
1.2.2. A TERVEZÉSI TERÜLETEN ELŐFORDULÓ KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ NÖVÉNYFAJOK	36
1.2.3. A TERVEZÉSI TERÜLETEN ELŐFORDULÓ KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ ÁLLATFAJOK.....	37
1.2.4. A TERVEZÉSI TERÜLETEN ELŐFORDULÓ EGYÉB JELENTŐS FAJOK	40
1.3. TERÜLETHASZNÁLAT	40
1.3.1. MŰVELÉSI ÁG SZERINTI MEGOSZLÁS.....	40
1.3.2. TULAJDONI VISZONYOK	40
1.3.3. TERÜLETHASZNÁLAT ÉS KEZELÉS	40
2. FELHASZNÁLT IRODALOM.....	42
3. TÉRKÉPEK	44

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Kraszna-menti rétek különleges természetmegőrzési terület (KTT)
--------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20127
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	375,48 ha
---------------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei.

1.4.2. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhely

- 6510 – Sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).

1.4.3. Jelölő fajok

- Vértű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*),
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*).

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye: Mátészalka, Ópályi.

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A terület az Országos Ökológiai Hálózat övezetébe tartozik, magterület övezetben (100%).

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 19/2011. (XII. 1.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területrendezési tervéről.

- Mátészalka településrendezési terv - 26/2005 (IX.30.) rendelet.
- Mátészalka településszerkezeti terv - 59/2011. (V. 26.) határozat.
- Ópályi településrendezési terv - 16/2004. (VI.22.) rendelet.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: A tervezési terület a Szatmár-Nagyecsed és a Baktalórántházi körzethez tartozik.

A tervezési területen a Baktalórántházi körzethez tartozó üzemtervezett erdő nem található.

A következő tervezés határideje a Szatmár-Nagyecsed körzetben (új erdőtervezési körzet neve – korábban Szatmár-beregi körzet): 2015. december 31.

A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Kraszna Vadásztársaság (15-856310-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály
Ópályi és Környéke Földtulajdonosi Közösség (15-854420-1-3-0) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nyilvántartásba vett halgazdálkodási vízterület nincs, halgazdálkodási terv nem vonatkozik rá.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Szamos-Kraszna alegységvízyűjtő-gazdálkodási terve - Közreadta a FETIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság 2010 áprilisában. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra gyakorol hatást?
A03.01	Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	25	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>). A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) szempontjából káros a túl gyakori kaszálás, hiszen mind tápnövényeit a különböző lórom fajokat (<i>Rumex</i> spp.), mind a táplálékot nyújtó virágos növényeket veszélyezteti. A vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) kifejezetten érzékeny a számára kedvezőtlen időpontban végrehajtott kaszálásra.
A02.03	Gyepterület átalakítása szántóvá	M	5-10	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440). A felszántott területeket eluralják a tájidegen és inváziós fajok /pl. gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>), selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)/, ezért visszaállításuk nehéz.
A11	Egyéb agrár tevékenység	L	30	Vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>). A faj egyedfejlődéséhez szükséges hangyagazdákat /bütyköshangyák (<i>Myrmica</i> spp.)/ veszélyezteti a terület esetleges mezőgazdasági gépek általi talajtömörödése.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	45	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>). A nagy tűzlepke élőhelyén bekövetkező bolygatások hatására inváziós fajok jelenhetnek meg, amelyek elveszik a helyet a faj tápnövényeitől és az egyéb nektárforrásnak számító virágos növényektől.
J01.01	Leégés	H	30	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): súlyos problémát okoz a terület nagyjából 1-2 évi rendszerességgel történő felgyújtása, a nem használt gyepek ilyen módon történő "tisztítása".
J02.02.01	Üledékkotrás, kitermelés	H	15	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>). A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) és a vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) tápnövényei rosszul reagálhatnak a kotrás hatására csökkenő talajvízszintre.
K01.03	Kiszáradás	M	50	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510). Mindkét élőhely fajkészletét negatívan érinti a kiszáradás. A növényfajok számának csökkenésével jár, hatására romlik az élőhelyek természetessége.
K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	M	50	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510). A terület kiszáradásának hatására bizonyos növényfajok /réti kakukkszegfű (<i>Lychnis flos-cuculi</i>), csikorgófü (<i>Gratiola officinalis</i>), gyíkhagyma (<i>Allium angulosum</i>), réti sás (<i>Carex distans</i>), szürke aszat (<i>Cirsium canum</i>), őszi vérfű (<i>Sanguisorba officinalis</i>)/ eltűnnek, eljellegtelenítve a gyepeket.

				Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>). Élőhelyei a kezelések (kaszálás, legeltetés) hiányában a szukcesszió előrehaladásával degradálódhatnak, a faj tápnövényei, a különböző lórom fajok (<i>Rumex</i> spp.), illetve a nektárforrásnak számító egyéb virágos növények gyakorisága lecsökkenhet, beszűkítve és/vagy megszüntetve e faj jelenlegi és potenciális élőhelyeit.
M01.02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés	M	100	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>). A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) és a vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) élőhelyei a területen a regionális tendenciákhoz hasonlóan szárazodnak. A nedves rétekhez kötődő fajok élőhelyeinek kiterjedése csökken, veszélyeztetve ezáltal azok hosszú távú fennmaradását.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	10	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>). A két lepkefaj tényleges és potenciális élőhelyei között mezőgazdasági hasznosítású parcellákhoz közeli, vagy azokkal érintkező területek is találhatóak a tervezési területen belül. Itt a fajok tápnövényei, a különböző lórom fajok (<i>Rumex</i> spp.) és az őszi vérfű (<i>Sanguisorba officinalis</i>), illetve a nektárforrásnak számító egyéb virágos növények közvetlen érintkezéssel, vagy a gyökereken keresztül felszívódva bejuthatnak e növényekbe, ahol a nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) és a vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) egyedeinek különböző fejlődési alakjait elpusztíthatják e szerek (főként a különböző növényvédő szerek és műtrágyák). A nagy tűzlepke hernyói nem fogyasztják tápnövényének vegyszerrel és porral szennyezett leveleit. Közvetetten veszélybe kerülhet mindkét faj fejlődésmenete bizonyos szimbiózisban élő hangyafajok (pl. <i>Myrmica</i> spp., <i>Lasius niger</i>) kemikáliák általi pusztulása révén.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
E01.01	Folyamatos városiasodás	M	10	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440). A területtel szomszédos Mátészalka egy fejlődő város, amely terjeszkedése során elérheti a tervezési területet.
J.02.05.04	Vízározók	M	50	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>). A tározó kialakítása a tervezési terület keleti felét érinti. A terv készítői szerint a terület elárasztására ugyan csak nagyságrendileg 30 évenként fog sor kerülni, ez azonban a jelölő faj károsodásához vezethet. A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) hernyója az esetleges tavaszi elöntéseket valószínűleg nem tolerálja.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Kraszna-menti rétek különleges természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelték azokat az egyes jelölő értékeket, amelyekre a kezelés során prioritásként kell tekinteni.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain találhatóak.

A terület természetvédelmi célkitűzése a „6440- *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei” jelölő élőhely és a „6510- sík és dombvidéki kaszálórét (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)” jelölőnek javasolt élőhely, valamint a „91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)” megjelölésű, közösségi jelentőségű élőhelyek terület-csökkenésének megállítása és a gyepgazdálkodáshoz, a vízgazdálkodáshoz és az erdőgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén az állapotuk lehetőség szerinti javítása. Az egyes élőhelyek természetvédelmi fontossági sorrendjét a Kraszna-menti rétekre vonatkoztatva felsorolási sorrendjük tükrözi.

A védelmi intézkedések szolgálják a területen előforduló, természetvédelmi szempontból jelentős fajok védelmét is. Különösen a két jelölő faj: a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) megőrzését. Esetükben a gyepgazdálkodási és a vízgazdálkodási beavatkozások különösen hangsúlyosak.

Fontos faj a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*). Megőrzésük a tervezési terület vizes élőhelyeinek (főként terület csatornáinak) megfelelő kezelésével érhető el.

A terület egyetlen közösségi jelentőségű növényfaja a kiscsészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) és annak mocsárréti élőhelyei esetében a vízgazdálkodási kérdések és az esetleges kaszálások fontosak elsősorban.

A gyepgazdálkodás tekintetében a megfelelő kaszálási, legeltetési, a mélyebben fekvő részeken pedig a kíméletes kaszálási gyakorlat tudja biztosítani a jelölő értékek fennmaradását. A vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) kifejezetten rosszul reagál a nem megfelelő időpontban elvégzett kaszálásra. A vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a jelenlegi kotrási gyakorlat átalakítása, az esetleges kotrások tér és időbeli szakaszolása szolgálhatja. A vérfű- hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) számára kifejezetten hasznos lenne, ha a jelenlegi élőhelyei mellett a szomszédos területeket is kezelnék (kaszálnák), így a faj potenciális élőhelye növekedhetne.

Az inváziós növényfajok egyelőre kis egyedszámmal, de több fajjal képviseltetik magukat a területen /pl. akác (*Robinia pseudoacacia*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), zöld juhar (*Acer negundo*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*)/. Az élőhelyek leromlásának megelőzése érdekében a legeltetés és kaszálás folytatása és eseti intézkedés (pl. magérlelés előtti kaszálás), valamint a nyomon követés indokolt.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt

részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

„Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.”

A Kraszna menti rétek Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 7 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2014-ben tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása

Ide tartozik a Kraszna jobb oldalán lévő déli tömb. Ez a tömb javarészt felhagyott szántókból kialakult jellegtelen gyepterületekből áll, a mélyebb részeken nem zombékoló sásos foltokkal, helyenként magányos füzekkel. A területet javarészt kaszálják és égetik. Ide tartozik továbbá néhány kisebb folt a tervezési terület délnyugati szegletéből és középső feléből is, illetve ebbe a kezelési egységbe tartozik az említett területek között húzódó csatorna és egy kis kiterjedésű mesterséges tó is. Szintén ide lett sorolva a tervezési terület északi részén, a Kraszna bal töltéskoronáján lévő jellegtelen gyeppel, illetve egy füzekkel mozaikos ecsetpázsitos mocsárrét. A terület középső részén, a Kraszna bal partján található fás legelő is ebbe a kezelési egységbe tartozik. Területét jelenleg nem hasznosítják, a füzeket kívül megjelentek rajta inváziós növények is, az északi részen erősen cserjésedik, míg a középső, nyugati felén

egy nádas folt is található rajta.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OB (jellegtelen üde gyepek), T10 (fiatal parlag és ugar), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok), OA (jellegtelen, fátlan vizes élőhelyek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), P45 (fáslegelők, fás kaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek), B5 (nem zsombékoló magassárrétek), BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál), RB (őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők).
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

Vízgazdálkodás: A területen található csatornák kotrását térben és időben szakaszosan indokolt végezni. A csatornákat kísérő cserjesávokat lehetőség szerint meg kell őrizni. A csatornák vízviisszatartása indokolt lehet.

A terület keleti részét a Szamos-Kraszna-közi tározó elöntése érinti, nagyságrendileg a kezelési egység 50%-át.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

GY22 - Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY24 - A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
GY33 - A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
GY41 - Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha.
GY72 - Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY94 - 10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY99 - A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani.
VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Az élőhely-rekonstrukció során:

E06 - Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.

Az élőhely-rekonstrukció után:

E51 - Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal.

E88 - Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat a kezelési egységre vonatkozóan nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés csak táj-és termőhelyhonos fafajokkal javasolható. A kezelési egység területére vonatkozóan a táj- és termőhely-honos fajokkal történő erdősítés növelhetné a terület természetességét, egyes közösségi jelentőségű fajok potenciális élőhelye növekedhetne. A terület erdősítésekor előnybe kell helyezni a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) alkotta állományokat, lehetőség szerint minél több kísérő fafajjal /magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *pannonica*), mezei juhar (*Acer campestre*), tatár juhar (*Acer tataricum*), gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei szil (*Ulmus minor*), vénicszil (*Ulmus laevis*), vadcserezsnye (*Prunus avium*) stb./.

Az esetleges telepítések előtt egyeztetés szükséges a területileg illetékes nemzeti park igazgatósággal.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység igen mozaikos. A területet néhol szegélyező csatorna kotrásánál szem előtt kell tartani a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományát. A rossz időszakban végzett kotrás közvetlenül is pusztulást idézhet elő. Ezért az esetleges kotrások tér- és időbeli szakaszolása indokolt. A terület gyepeként való fenntartásához nélkülözhetetlen a kaszálás, vagy legeltetés. A kaszátlanul hagyott területrészek segítik az egyes években előforduló nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) áttelelését. A tervezési területen jelenlevő őshonos fasorok, facsoportok, cserjesávok megőrzése a kezelési egység mozaikosságának záloga. A szukcesszió előrehaladásával kialakuló táj-és termőhely honos facsoportok/erdőfoltok felnövekedése segíthető. A terület táj- és termőhely honos fafajokkal történő erdősítése természetvédelmi szempontból elfogadható. A terület fásítása az egyes években előforduló nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) tervezési területen belüli állományát nem veszélyezteti. A jövőben a terület égetését javasolt mellőzni.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása

Ide tartozik a Kraszna bal oldalán a tervezési terület észak-nyugati nyúlványán, valamint a terület középső és déli felében lévő gyepterületek /*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) jelölő élőhelyek/, az azokat átszelő csatornákkal és a mellettük található füzesekkel. A területen jelentős állományai élnek a jelölő vérfű-hangyaboglárkának (*Maculinea teleius*) és a kiscsészke aszatnak (*Cirsium brachycephalum*) egyaránt.

Szintén ide tartozik a Kraszna jobb oldalán, az északkeleti szegletben található gyepterület, amely foltokban nádasodik, valamint fehér füzek (*Salix alba*) és veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*) alkotta fasor, illetve facsoport is található rajta.

A terület nagyobb részét kaszálják, kisebb részét legeltetik.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D34 (mocsárrét), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok), OA (jellegtelen, fátlan vizes élőhelyek), OB (jellegtelen üde gyepek), BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál).

- Natura 2000 élőhelyek: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

Mezőgazdaság: A terület jelölő élőhelyének hosszú távú fenntartása a kíméletes kaszálással és/vagy legeltetéssel oldható meg. A területen jelenlevő inváziós fásszárúak irtása javasolt.

Vízgazdálkodás: A területen található csatornák kotrását térben és időben szakaszosan indokolt végezni. A csatornákat kísérő cserjesávokat lehetőség szerint meg kell őrizni. A csatornák vízvisszatartása indokolt lehet.

A terület keleti részét a Szamos-Kraszna-közi tározó elöntése érinti, nagyságrendileg a kezelési egység 40%-át.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- GY01 - Felületés nem megengedett.
- GY02 - Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
- GY08 - Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 - Fogasolás nem megengedett.
- GY10 - Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 - Hengerezés nem megengedett.
- GY12 - Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY14 - Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 - Tűzpázták létesítése nem megengedett.
- GY22 - Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
- GY41 - Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha.
- GY67 - Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY68 - Legeltethető állatfaj: juh.
- GY71 - Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
- GY82 - A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
- GY94 - 10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
- GY98 - A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.
- GY110 - A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja szeptember 1.
- GY113 - A terület max. 30 %-a kezelhető tisztító kaszálással.
- GY99 - A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani.
- V45 - November 1. és február 15. között lehet nádatást folytatni, a mindenkori időjárási is talajviszonyok figyelembevételével.
- VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területén a tereszetris nád visszaszorítása indokolt élőhely-fejlesztési feladat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység egyes részei közel fekszenek Mátészalka városhoz, így a jövőben a folyamatos városiasodás veszélyeztetheti a természeti értékek fennmaradását. Ennek megakadályozása természetvédelmi érdek.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység legfontosabb értéke a *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) jelölő élőhely, melynek fenntartása annak helyes kezelésével érhető el. Fontos a gyepterület hasznosítása, melynek módja optimális esetben a szarvasmarhával, vagy birkával történő legeltetés. A terület az adott évek függvényében megkívánhatja az őszi tisztítókaszálást is. Legelő állatállomány hiányában a kaszálás is elfogadható kezelést jelent. A tervezési területen jelenlevő táj- és termőhely-honos fasorok, facsoportok, cserjesávok megőrzése, az idegenhonos fa- és cserjefajok cseréje a kezelési egység természetességének és mozaikosságának záloga. Az erdőszűlő foltokban és környezetükben különösen fontos az inváziós fajok visszaszorítása. Ezekben a helyeken az őshonos fák felnövekedésének segítése kívánatos. a teresztzis nád őszi, vagy téli vágással történő visszaszorítása kívánatos lenne.

A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) szempontjából a gyepterületek megfelelő kezelése, a cserjésedés megakadályozása, a területek szukcessziójának megállítása a kívánatos fajvédelmi intézkedés. A kaszálatlanul hagyott területrészekben a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) áttelelése is biztosított, ezért védelme érdekében fontos az őszi tisztító kaszálás területi korlátozása. A tervezési terület jelölő lepkefajának a vérfű hangyaboglárkának (*Maculinea teleius*), illetve tápnövényének az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) állományainak optimális esetben május-június közepe és szeptember közepe-december közötti időpontokban történő kaszálások a legjobbak. A kezelési egység területén jelenlevő közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állomány megőrzése érdekében a kezelési egység csatornáinak kotrását térben és időben szakaszosan javasolt végezni. A terület csatornáinak vízvisszatartása kedvező hatással lenne a jelölő élőhelyre is.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása

A Kraszna bal parti nyílt hullámtere mentén, az északi, középső és a déli részben található gyepterületek, melyeken az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) is képviselteti magát. A terület középső felén elhelyezkedő gyepeken tenyészik a kiscsészke aszat (*Cirsium brachycephalum*) is. A kezelési egységhez tartozik még az északi és a középső gyepterületet szegélyező csatorna, beleértve a part menti fákat is, illetve a középső gyepterület magasabban fekvő, szárazabb részeit és az északi rész egy nádasabb foltját. A tervezési terület déli felén található gyepen füzekből álló facsoportok találhatóak, melyek alatt megjelent az inváziós magas aranyvessző (*Solidago giganteum*) is. A terület nagyobb részét juhokkal legeltetik, kisebb felét kaszálják.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D34 (mocsárrétek), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok), OA (jellegtelen, fátlan vizes élőhelyek), OB (jellegtelen üde gyepek), BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál).

- Natura 2000 élőhelyek: sík és dombvidéki kaszálórét (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

Mezőgazdaság: A kezelési egység déli felén található gyepeken a hasznosítást (kaszálást) ki kellene terjeszteni a terület egészére, így a vérfű hangyaboglárka potenciális élőhelye nőhetne.

Vízgazdálkodás: A területen található csatornák kotrását térben és időben szakaszosan indokolt végezni. A csatornákat kísérő cserjesávokat lehetőség szerint meg kell őrizni. A csatornák vízviisszatartása indokolt lehet.

A terület keleti részét a Szamos-Kraszna-közi tározó elöntése érinti, nagyságrendileg a kezelési egység 5%-át.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

(b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- GY01 - Felületés nem megengedett.
- GY02 - Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
- GY08 - Dobkasza és talaj meghajtású rendsodró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 - Fogasolás nem megengedett.
- GY10 - Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 - Hengerezés nem megengedett.
- GY12 - Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY14 - Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 - Tüzpázták létesítése nem megengedett.
- GY22 - Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás
- GY33 - A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítás nem megengedett.
- GY41 - Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha.
- GY67 - Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY68 - Legeltethető állatfaj: juh.
- GY71 - Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
- GY82 - A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
- GY94 - 10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
- GY98 - A kaszátlan területet kaszálásuként más helyen kell kialakítani.
- GY99 - A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani.
- GY112 - Tisztító kaszálás, száruzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és száruzás.

(Megjegyzés: lehetőleg szeptember 15 után, a vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius) védelme érdekében.)

- GY126 - Kézzel történő kaszálás.

(Megjegyzés: kizárólag a kezelési egység déli, füzes részében, a magas aranyvesszővel (Solidago giganteum) fertőzött fák alatti területeken indokolt, illetve ezeken a területeken csak így kivitelezhető.)

- VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A tervezési terület déli felén található gyepen füzekből álló facsoportok találhatóak, melyek alatt megjelent az inváziós magas aranyvessző (*Solidago giganteum*). Az inváziós állományok visszaszorítása fontos élőhely-rekonstrukciós feladat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység a tervezési terület értékes, változatos része, ahol a közösségi jelentőségű kistűzű aszaton (*Cirsium brachycephalum*) túlmenően más védett fajok /pl. pompás kosbor (*Anacamptis palustris* subsp. *elegans*), hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*)/ is jelen vannak. A tervezési terület jelölő lepkefajának a vérfű hangyaboglárkának (*Maculinea teleius*), illetve tápnövényének az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) állományainak optimális esetben május-június közepe és szeptember közepe-december közötti időpontokban történő kaszálások a legjobbak. A területet néhol szegélyező csatorna kotrásánál szem előtt kell tartani a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományát. A rossz időszakban végzett kotrás közvetlenül is pusztulást idézhet elő.

A déli füzes részben, ahol a kaszátlan területen megjelent a magas aranyvessző (*Solidago giganteum*), optimális lenne a fák aljának kézi kaszálása.

A kezelési egység területén jelenlevő közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állomány megőrzése érdekében a kezelési egység csatornáinak kotrását térben és időben szakaszosan javasolt végezni. A terület csatornáinak vízvisszatartása kedvező hatással lenne a jelölő élőhelyre is.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása

A Kraszna bal oldalán, a terület északi, középső és délnyugati felében található szántók. A szántóterületeken intenzív növénytermesztést folytatnak.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T1 (egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák).

- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A szántóterületek gyepterületté való átalakítása, művelési-ág váltása természetvédelmi szempontból indokolt. Amennyiben ez nem megvalósítható, úgy a szántóterületek táj- és termőhelyhonos erdőterületté alakítása, vagy agrár-erdészeti rendszerek kialakítása is elfogadható. Gyeptelepítés esetében az a táji környezetből származó szaporítóanyaggal történjen, lehetőleg fajgazdag fűmagkeverékkel. Az esetleges erdő, vagy gyeptelepítések előtt egyeztetés szükséges a területileg illetékes nemzeti park igazgatósággal.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

(b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

SZ52 - Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ56 - Mezőgazdasági földterület első erdősítése.
SZ57 - Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása.
SZ63 - Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
E06 - Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területén javasolt a táj- és termőhelyhonos fafajokkal történő erdősítés.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés táj- és termőhelyhonos fajokkal lehetséges. A terület erdősítésekor előnybe kell helyezni az enyves éger (*Alnus glutinosa*), vagy kocsányos tölgy (*Quercus robur*) alkotta állományokat, lehetőség szerint minél több kísérő fafajjal /magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *pannonica*), fehér fűz (*Salix alba*), törékenyfüz (*Salix fragilis*), hamvas fűz (*Salix cinerea*), mezei juhar (*Acer campestre*), tatár juhar (*Acer tataricum*), gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei szil (*Ulmus minor*), vénicszil (*Ulmus laevis*), vadcserezsnye (*Prunus avium*) stb./.

Az erdőtelepítések előtt egyeztetés szükséges a területileg illetékes nemzeti park igazgatósággal.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A tervezési terület szántóföldjei jelenleg nem szolgálják egy jelölő faj fennmaradását sem, így azok átalakítása erdővé, vagy gyepterületté természetvédelmi szempontból indokolt. A terület esetleges gyepesítésével a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) jelölő fajok élőhelye is növekedhetne.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása

A kezelési egység nyugati felén, négy kis kiterjedésű foltban jelenlevő égeres és puhafás facsoport és erdőfolt, beleértve a terület közösségi jelentőségű élőhelyét az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) is. A kezelési egységbe eső területek nem üzemtervezett erdőtagok. A kezelési egységterületén elhelyezkedő erdős részek illegális fakitermelése egyes években számottevő.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): J5

(égerligetek), RB (őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők).
- Natura 2000 élőhelyek: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

Alapvető cél az erdőterületek megőrzése, az erdészeti hasznosítás során a természetvédelmileg elfogadható, természetközeli erdőgazdálkodás (pl. természetes felújítási módok) előtérbe helyezése és az egészségügyi vágások mellőzése.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

E18 - A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.

E28 - Őshonos fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok minimális szintre szorítása, lehetőség szerinti teljes eltávolítása.

E51 - Felújítás táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállománytípussal.

VA01 - Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egység területén található égerliget spontán megújulása nem biztosított, ezért azt mesterségesen elő kell segíteni.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén csak táj- és termőhelyhonos fajokkal javasolható. A terület erdősítésekor előnybe kell helyezni az enyves égert (*Alnus glutinosa*), lehetőség szerint minél több kísérő fajjal /fehér fűz (*Salix alba*), törékenyfűz (*Salix fragilis*), hamvas fűz (*Salix cinerea*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *pannonica*), fehér fűz (*Salix alba*), törékenyfűz (*Salix fragilis*), hamvas fűz (*Salix cinerea*), gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei szil (*Ulmus minor*), vénicszil (*Ulmus laevis*), vadcserezsnye (*Prunus avium*) stb./l. Az erdőtelepítések előtt egyeztetés szükséges a területileg illetékes nemzeti park igazgatósággal.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység egyes részei közel fekszenek Mátészalka városhoz, így a jövőben a folyamatos városiasodás veszélyeztetheti a természeti értékek fennmaradását. Ennek megakadályozása természetvédelmi érdek.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe eső közösségi jelentőségű élőhelyfoltok és egyéb puhafás erdők megőrzése a területre betörő inváziós fajok eltávolításával valósítható meg. A jelenlegi fajösszetételű erdőállományok hosszú távú megőrzése csak azok természet közeli gazdálkodásával oldható meg. Az esetleges felújításokat ezért táj- és termőhely honos fajokkal kell megoldani.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása

A tervezési területet nyugati felén öt kisebb foltban elhelyezkedő üzemtervezett, ültetvénytípusú, magántulajdonú erdőtümbje alkotja a kezelési egységet. Az erdőben főként szürke nyár (*Populus canescens*), rezgő nyár (*Populus tremula*), nemesnyár, amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), enyves éger (*Alnus glutinosa*) és ezek fiatal egyedei találhatók. Egyes tömbök szélein füzek és honos cserjék találhatók. Az erdőterületek gazdasági rendeltetésűek, bennük faanyagtermelés folyik.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S2 (nemesnyárasok), RDb (őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők).
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett erdőtagok: Mátészalka 41/A, 49/A, 49/B.

(3) Gazdálkodás kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

Körzeti erdőterv: A következő tervezés határideje a Szatmár-Nagyecsed körzetben (új erdőtervezési körzet neve – korábban Szatmár-beregi körzet): 2015. december 31.

A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- E06 - Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
- E28 - Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok minimális szintre szorítása, lehetőség szerint teljes eltávolításuk.
- E51 - Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal.
- E88 - Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.
- VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat a kezelési egységre vonatkozóan nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén további erdőtelepítés csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal javasolható. A kezelési egység területére vonatkozóan a táj- és termőhely-honos fajokkal történő erdősítés növelhetné a terület természetességét, egyes közösségi jelentőségű fajok potenciális élőhelye növekedhetne. A terület erdősítésekor előnybe kell helyezni a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) alkotta állományokat, lehetőség szerint minél több kísérő fafajjal /magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *pannonica*), fehér fűz (*Salix alba*), törékenyfűz (*Salix fragilis*), hamvas fűz (*Salix cinerea*), mezei juhar (*Acer campestre*), tatár juhar (*Acer*

tataricum), gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei szil (*Ulmus minor*), vénicszil (*Ulmus laevis*), vadcsereznye (*Prunus avium*) stb./.. Az esetleges telepítések előtt egyeztetés szükséges a területileg illetékes nemzeti park igazgatósággal.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe eső erdőtömbök jelenleg nem bírnak természetvédelmi jelentőséggel. A jövőben az idegenhonos erdőtömbök esetében a felújítások során optimális lenne előtérbe helyezni a táj- és termőhelyhonos fafajokat, lehetőleg elegyes szerkezetben. A jelenleg ültetvényszerű táj- és termőhelyhonos fafajok alkotta tömbök természetessége növelhető lenne, ha bennük megjelenhetnének egyéb elegyfajok is.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása

A terület középső felén elhelyezkedő, a Pályi-legelő dűlő észak-nyugati sarkában található cserjékkel és fákkal gazdagon benőtt, helyenként mélyebb fekvésű, mocsarasodó terület füzekkel, gyepürózsával (*Rosa canina*), dióval (*Juglans regia*) és szilvával (*Prunus domestica*), valamint enyves fiatal égerekkel (*Alnus glutinosa*). Ide tartozik továbbá a Kraszna bal parti töltésénél, a tervezési terület északi részén található mélyebb fekvésű, főként nyarak és füzek dominálta terület, náddal, gyékénnyel és nem zsombékoló sással, valamint a területet kísérő csatornával.

A kezelési egység területén gazdálkodást nem folytatnak.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok), RB (őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők), B1a (nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások), B5 (nem zsombékoló magassárrétek), BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál), OB (jellegtelen üde gyeppek).

- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodás kötődő általános kezelési javaslatok

Vízgazdálkodás: A területen található csatornák kotrását térben és időben szakaszosan indokolt végezni. A csatornákat kísérő cserjesávokat lehetőség szerint meg kell őrizni. A csatornák vízvisszatartása indokolt lehet.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- E06 - Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E28 - Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok minimális szintre szorítása, lehetőség szerint teljes eltávolításuk.
E51 - Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal.
GY33 - A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés csak táj-és termőhelyhonos fafajokkal javasolható. A kezelési egység területére vonatkozóan a táj- és termőhely-honos fajokkal történő erdősítés növelhetné a terület természetességét, egyes közösségi jelentőségű fajok potenciális élőhelye növekedhetne. A terület erdősítésekor előnybe kell helyezni a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) alkotta állományokat, lehetőség szerint minél több kísérő fafajjal /magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *pannonica*), fehér fűz (*Salix alba*), törékenyfűz (*Salix fragilis*), hamvas fűz (*Salix cinerea*), mezei juhar (*Acer campestre*), tatár juhar (*Acer tataricum*), gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei szil (*Ulmus minor*), vénicszil (*Ulmus laevis*), vadcsereznye (*Prunus avium*) stb./.. Az esetleges telepítések előtt egyeztetés szükséges a területileg illetékes nemzeti park igazgatósággal.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Kisebbségi természetvédelmi jelentőséggel bír ez a kezelési egység. A területet néhol szegélyező csatorna kotrásánál tekintettel kell lenni a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományaira. A rossz időszakban végzett kotrás közvetlenül is pusztulást idézhet elő. Az esetleges kotrásokat ezért térben és időben szakaszolni szükséges. Az esetleges erdőtelepítések során a területen jelenlevő táj- és termőhely honos fákat előnyben kell részesíteni, főként az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és a hazai nyárfafajokat.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

A tervezési terület gyepes élőhelyein egyes esetekben, a jellegtelen gyepeken (KE-1) javasolt a terület táj- és termőhelyhonos fafajokkal történő fásítása.

A tervezési terület jelölő gyepes élőhelyein, a *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) és a sík és dombvidéki kaszálórét (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510) élőhelyek esetében a tereszetris nád (KE-2) és a magas aranyvessző (*Solidago gagantea*) (KE-3) visszaszorítása indokolt élőhely-fejlesztési feladat.

A szántóterületek (KE-4) gyepterületté való átalakítása, művelésiág váltása természetvédelmi szempontból indokolt. Amennyiben ez nem megvalósítható, úgy a szántóterületek táj- és termőhelyhonos erdőterületté alakítása, vagy agrár-erdészeti rendszerek kialakítása is elfogadható.

A terület közösségi jelentőségű fás élőhelye (KE-5) az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) spontán megújulása nem biztosított, ezért azt elő kell segíteni.

A tervezési terület ültetvényszerű erdőállományai (KE-6), illetve az egyéb fás vegetáció uralta területeken (KE-7) elfogadható a táj- és termőhely honos fafajokkal történő fásítás.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) szempontjából a gyepterületek megfelelő kezelése, a cserjésedés megakadályozása, a gyepterületek szukcessziójának megállítása a kívánatos fajvédelmi intézkedés. A vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) állományának megőrzése és esetleges megerősítése a jelenlegi kaszálási gyakorlat megváltoztatásával érhető el. A jelölő faj és tápnövénye az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) egyedeinek optimális esetben május-június közepe közötti időpontokban történő kaszálások a legjobbak, lehetőleg két kaszálási ciklus mozaikos alkalmazásával. A tisztítókaszálások szeptember közepe-december közötti időszakba optimálisak számára. Azokon a helyeken, ahol tájidegen vagy inváziós növény terjedt el, ott mind a két kaszálási ciklusban kellene kaszálni, majd amint lehetséges, utána vissza kell térni az évi egyszeri kaszálásra.

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) közösségi jelentőségű fajok védelme szempontjából legfontosabb a csatornák, mint vizes élőhelyek megőrzése és megtartása, a vizek minőségének védelme, valamint az esetleges kotrások megfelelő időpontban történő végzése.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A terület jelölő élőhelyeinek tekintetében a jövőben szükséges a kiterjedés és a természetesség, a jelölő fajok esetében pedig az állományváltozások nyomon követése.

1. A jelölő élőhelyek 5 vagy 10 évente elvégzett monitoring jelegű felmérése, kellő számú cönológiai kvadráttal, évi 3 aspektusban ajánlott az NBmR szerint.
2. A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományának monitorozása 3-5 évenként javasolt az NBmR szerint egyelő mintavételezéssel végezni.
3. A vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) állományának monitorozása javasolt legalább 3-5 évenkénti ciklusban NBmR szerint, nappali egyelő gyűjtéssel.
4. A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományának monitorozása 10 évenként javasolt az NBmR szerint. A monitorozás lehetőség szerint vonal menti vizuális és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetében akusztikus számláláson alapuljon.

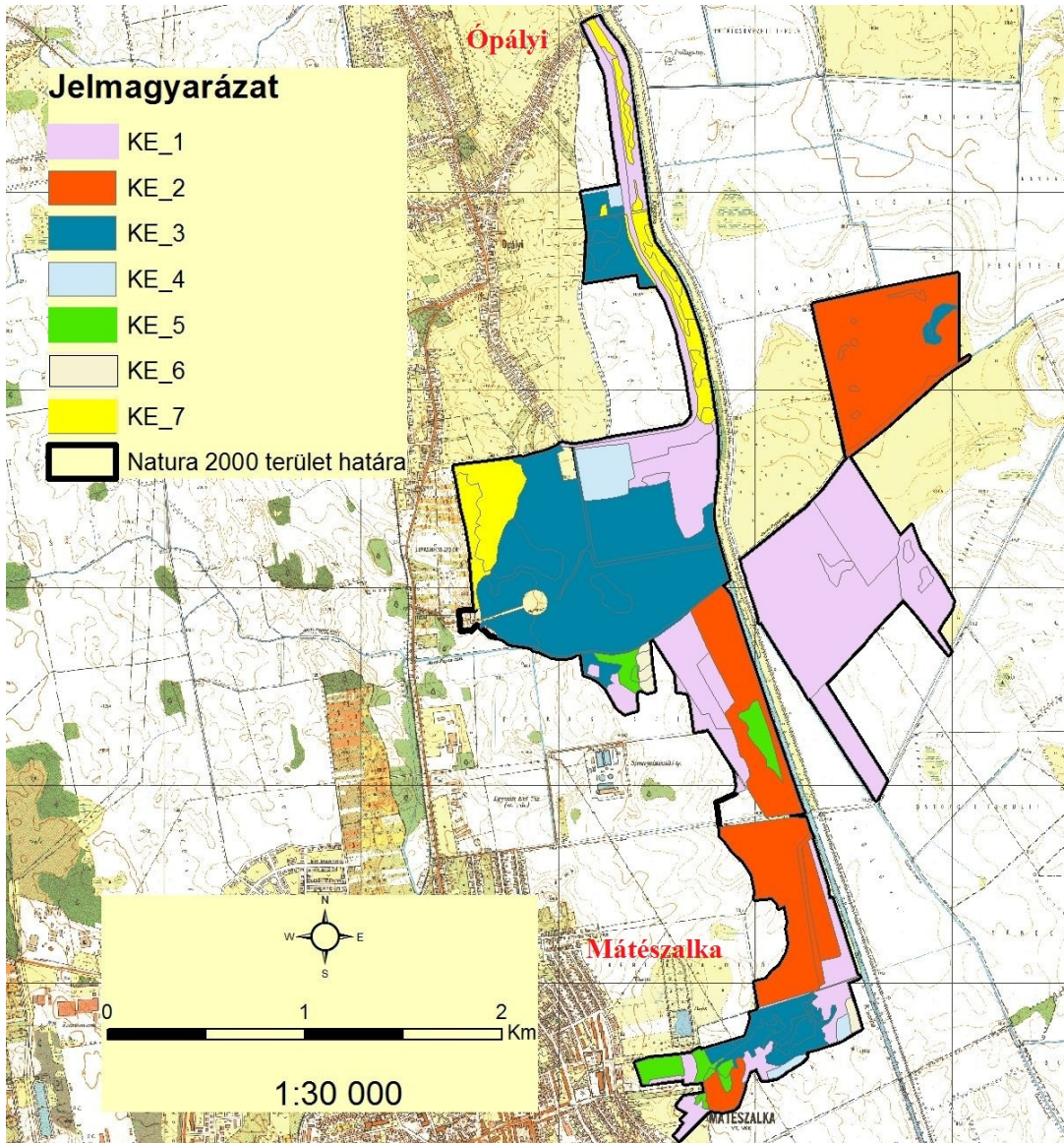
3.2.5. Mellékletek

Kezelési egység azonosítója	Érintett hrsz-ok	Érintett MePAR blokkok
KE-5	Mátészalka: 0198/16, 0198/17, 0198/32, 0198/33, 0198/37, 0198/39, 0198/40, 0198/45, 0210/3, 0210/7, 0210/8, 0211, 0212/1, 0212/2/a, 0212/2/b, 0212/2/c, 0212/9/a, 0271/7, 0272, 0273/4, 0273/6, 0273/7, 0273/8, 0273/9, 0276/1/a, , 0276/3, 0276/4, 0276/5/a, 0276/11/a, 0276/11/b, 0276/12, 0276/13, 0276/14, 0276/150277, 0278/3, 0278/4/b, 0278/8/b, 0278/9/b, 0281/7 Ópályi: 080/10/c, 080/10/d, 086, 088/1, 089, 0143/1, 0143/2/a, 0143/2/b, 0143/3/b, 0143/4/b, 0143/5/b	T25W9-C-11, TUHH7-1-11, T1139C-11, T13H9-L-11, T03H7-Q-11, TD3H7-5-11, T3AL2-1-11, T39D2-R-11, T3102-3-11, TVU37-Y-11, TTRW7-N11, T7297-Q-11, TRV97-4-11

KE-2	Mátészalka: 0203/60, 0206, 0210/1, 0210/8, 0212/1, 0212/2/c, 0212/2/b, 0212/3/b, 0212/4/b, 0212/5/b, 0212/8/b, 0212/9/a, 0212/9/b, 0212/9/c, 0266, 0277, 0276/1/a, 0276/1/b, 0276/4, 0276/5/b, 0276/7, 0276/8, 0276/9 Ópályi: 0117/4/b, 0117/4/c, 0117/5/c	TJYW-7-L11, T3102-3-11, TN137-X-11
KE-3	Mátészalka: 0210/3, 0210/7, 0210/8, 0211, 0278/2, Ópályi: 080/18, 080/19, 081, 082/32/a, 082/33, 082/34, 083, 0143/1, 0143/6, 0144, 0145/1/a, 0145/1/b, 0145/1/c, 0145/2, 0145/3/a, 0145/4/a, 0145/4/b, 0145/5/a, 0146	T3F62-Q11, TCXP7-6-11, T3F62-Q11, TN737-5-11, TRV97-4-11, T25W9-C-11, T13H9-L-11, TUHH7-1-11
KE-4	Mátészalka: 0210/8 Ópályi: 080/17, 080/18, 080/19, 0143/3/a, 0143/4/a, 0143/5a, 0143/6, 0144	L6LU9-N11, L76U9-9-11, TUHH7-1-11,
KE-1	Mátészalka: 0198/16, 0198/17, 0198/32, 0198/33, 0198/37, 0198/39, 0198/40, 0210/1, 0210/3, 0210/7, 0210/8, 0276/1/a, 0276/1/b, 0276/6/a, 0276/6/b, 0278/8/b	T25W9-C-11, T3102-3-11, TNJP7-3-11, TJYW-7-L11, T13H9-L-11
KE-7	Mátészalka: 0210/8, 0278/8/b, 0278/6	T1139-C-11, TNJP7-3-11
KE-6	Ópályi: 080/19, 082/32, 082/33, 082/34, 086, 087, 088/1, 088/2, 089, 0143/1, 0145/3, 0145/3, 0145/4, 0145/4, 0145/5, 0145/5	TCXP7-6-11, TTQP7-E-11, T7297-Q-11, TRV97-4-11

1. táblázat Kimutatás a fenntartási terv egyes kezelési egységein belül eső, érintett helyrajzi számokról és MePAR blokkokról

1. ábra: A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014.07.01.).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Kraszna-menti rétek (HUHN20127) különleges természetmegőrzési területbe esik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2001 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület teljes egésze az Országos Ökológiai Hálózaton belül esik, magterület övezetben.

A gyepterületek nagyobb részét saját tulajdonban hasznosítják. A tervezési területen található üzemtervezett erdőterületek 100%-ban magántulajdonban vannak.

A kezelés javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Alapvetően az egységes területalapú támogatások és azon felül a mező- és erdőgazdálkodás során, a kötelező előírások miatt igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetések, illetve a környezet- és természetvédelmi célú, önkéntesen vállalt mező- és erdőgazdálkodási támogatások tartoznak ide.

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Kraszna-menti rétek különleges természetmegőrzési terület Mátészalka és Ópályi közigazgatási területeit érintve, több fizikai blokkban található.

A terület nagyságrendileg 50-70 MaPAR blokkot érint. Ezen blokkok sérülékeny vízbázisának védőterülete meghatározás alatt áll. A blokkok nitrát érzékenység eutróf. A blokkok támogatható kategóriába esnek.

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

1. Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések (csak igénylés esetén jár)

- A 269/2007. (X. 18.) Korm. sz. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a Natura 2000 területek gyepeire vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján, ezért a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe.

- A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából kiadott. VM rendeletek alapján a magánkézben levő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente van meghatározva.

A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott egyetlen erdőrészlet a területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függ.

2. Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok (AKG) közül az ország egész területén igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos (a 2009-2014 közti időszakban) rendelkezései alapján érhetők el. Az AKG tehát középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza.

Az erdőterületekre vonatkozóan erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.

3. Nem termelő mezőgazdasági beruházások (szintén önkéntes)

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (pl. madárodúk telepítése).

A Natura 2000 területektől függetlenül, a fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára elérhető az egységes területalapú támogatás (SAPS), melynek mértékéről évente a földművelésért felelős miniszter dönt, miniszteri rendeletben. Jelenleg a 23/2013. (IV.9.) VM rendelet hatályos. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

A területen gazdálkodók a felsorolt támogatási rendszerekből a területalapú támogatást és különböző agrár-környezetgazdálkodási támogatásokat vesznek igénybe.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni egyes helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek fennmaradása miatt fontosak. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A természetvédelmi érdekekkel ellentétesek a 61/2009 (V.14.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről 67.§ (4) a-g pontja, illetve 68.§ (4) b-f pontja az extenzív és ökológiai legeltetés esetére kötelezően előírt tisztító kaszálások, és az extenzív és ökológiai kaszálás esetére előírt, legalább évi kétszeri kaszálás.

Mindkét beavatkozás fajszegény (nagy pázsitfű-borítású), bár agrotechnikai szempontból ápoltnak tűnő kaszálók kialakulását eredményezi. Ez az előírás a tervezési terület vonatkozásában leginkább a *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) közösségi jelentőségű élőhelyeket érinti leghátrányosabban.

Az extenzív és az ökológiai legeltetés esetén kaszálatlanul maradó terület kijelölésénél általában a parcella szélét javasolják, az ellenőrizhetőség és a tényleges hatásosság azonban a parcella közepi lábón hagyott növényzetet is indokolná.

A javasolt változtatás: mind az extenzív, mind az ökológiai legeltetés esetén a kaszálás

kötelező voltának eltörlése, az extenzív és ökológiai kaszálás esetén az évi kétszeri kaszálás tiltása, kivéve, ha egyeztetés történik a KJTJ természetvédelmi kezelőjével, az illetékes nemzeti park igazgatósággal.

Az élőhely-fejlesztési, élőhely-rekonstrukciós javasolt támogatások (lásd a kezelési egységeknél) mellett az alábbi javaslatokat tesszük:

- A Natura 2000 területeken található szántókon, gyümölcsösökben és szőlőkben a műtrágyahasználat csökkentését és a környezetkímélő növényvédelmi szerek használatának ösztönzése.
- A Natura 2000 területeken található szántók, gyümölcsösök és szőlők erdősítésének, esetenként gyepterületté alakításának támogatása.
- A Natura 2000 területeken található tájidegen fásszűrűak alkotta fasorok, delelő fák és facsoportok őshonos fafajú állományokra való cseréjének támogatása.
- A Natura 2000 területeken található intenzíven terjedő állományok visszaszorításának támogatása.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz. Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, a bokorfüzeseket, és kaszálják az értéktelen szénát adó vagy vízállásos területeket is - melyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia, egyfajta funkcionális ökológiai hálózat biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldása lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóvá válnának, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára, hanem érdekelték lennének a fenntartásukban.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési terület azon részeit, amelyek a Kraszna jobb parti szakaszára esnek, érinti a Szamos-Kraszna-közi árvízszint csökkentő tározó. A tározó segítségével a Szamoson a vízbeeresztés szelvényében 60-80 cm-es, a Tiszán, a Szamos torkolat alatt, Vásárosnaménynál 30-40 cm-es árvízszint csökkenés érhető el. A víztározó beeresztőzilipjét várhatóan 30 évente fogják megnyitni. A projekt azonosítója: KEOP-2.1.1/2F-2008-0004. A projekt tervezett befejezése: 2014. november 20.

3.3.3. Egyéb

A területhez kapcsolódó egyéb javaslat nincs.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A terv társadalmosításának kommunikációja során a 3.4.2. pontban megnevezett címzetteket hivatalos meghívóval (tértivevényes ajánlott levélben) kerestük meg. A meghívóban megadtuk a terv egyeztetési változatának digitális elérhetőségét (www.szatmarbereg.hu) Natura 2000 fül/tervek kihirdetése, dokumentáció menüpont alatt) is. Ezen a honlapon a tervhez kapcsolódó egyéb információ is rendelkezésre áll.

Amennyiben ismert volt az érintettek e-mail címe, úgy a terv egyeztetési változatát elektronikus úton is elküldtük.

A helyi lakosság figyelmét a Szatmári Szó című újság 2014.07.11-én megjelent lapszámban hívtuk fel a tervre, amely a mátészalkai járásban minden háztartásba eljut. A helyi médiaszolgáltató, a radiosom.hu honlapján is közzétette a meghívót (2014.07.14.). A két érintett település (Mátészalka és Ópályi) önkormányzati hirdetőtábláján is elhelyeztük a meghívót. Az alkalmazott kommunikációs eszközöket, azok időpontját és a résztvevők számát a 2. táblázat tartalmazza.

Kommunikációs eszköz	Időpont	Résztvevő/érintettek száma
Érintettek levélben, e-mailben történő megkeresése, tájékoztatása	2014.07.11, 2014.07.15.	19
Önkormányzati közzététel	2014.07.14.	2
Honlap	2014.07.14., 2014.07.15.	2
Terepbejárás	2014.07.21	3
Falufórum	2014.07.21	15

2. táblázat: Az alkalmazott kommunikációs eszközök.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjeit és azok érintettségét a 3. táblázat tartalmazza.

név	érintettség
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	területileg illetékes nemzeti park igazgatóság
Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv
Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv
Nyírerdő Nyírségi Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság	Egyéb területhasználó
Kraszna Vadásztársaság	Egyéb területhasználó
Ópályi és Környéke Földtulajdonosi Közösség Vadásztársasága	Egyéb területhasználó
HM Védelemgazdasági Hivatal Infrastrukturális Igazgatóság Ingatlanfejlesztési és Környezetvédelmi Osztály Cseppentő József mk. alezredes részére	Egyéb területhasználó

Baranyi Bálint	gazdálkodó
Fogarassy József	gazdálkodó
Lengyel József	gazdálkodó
Iván Ferenc	gazdálkodó
Keleti Sport és Természetbarát Egyesület	Egyéb indokolt célcsoport
Szalkai Zöld Kör Környezetvédelmi és Turisztikai Egyesület	Egyéb indokolt célcsoport
Mátészalka Körzeti Falugazdász Iroda	Falugazdász
Mátészalka Város önkormányzata	Települési önkormányzat
Ópályi település önkormányzata	Települési önkormányzat
Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztály	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei

3. táblázat: A kommunikáció címzettjei.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az egyeztetés során a területen illetékes hatósági és területi kezelő szervektől vélemény, észrevétel, vagy ajánlás nem érkezett.

A helyi lakosoktól, gazdálkodóktól és érdeklődőktől a tervet érintő érdemi kérdés, vagy kérés sem szóban, sem írásban nem érkezett.